

Monumentnummer*: 524365

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 24 juni 2002
Kadaster deel/nr: 22308/27

*Monumentnaam***

Haka-gebouw

*Woonplaats**

Rotterdam

*Gemeente**

Rotterdam

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Vierhavensstraat

*Nr**

40

*Toev.**

*Postcode**

3029 BE

*Woonplaats**

Rotterdam

Situering

Locatie

Vierhavensstraat

42

3029 BE

Rotterdam

Vierhavensstraat

38

3029 BE

Rotterdam

*Kadastrale gemeente**

Rotterdam

*Sectie**

AA

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

272

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

In 1931-1932 gebouwd BEDRIJFSGEBOUW met GRAANSILO en GARAGE in opdracht van de Coöperatieve Groothandelsvereniging De Handelskamer (HAKA) naar een nieuw-zakelijk ontwerp van de architecten H.F. Mertens en J. Koeman, in nauwe samenwerking met HAKA-directeur J. Warmolts. Bij de constructie, uitgevoerd door de NV Hollandse Betonmaatschappij, werd voor het eerst in Nederland een betonpomp toegepast.

N.B. Op het dak van het kantoorgedeelte is in 1948 een eenvoudig betonnen lifthuis geplaatst in dezelfde trant als het hoofdgebouw.

Aan de achterzijde is het voormalige kantinegebouwtje in 1962 vervangen door een twee bouwlagen tellende uitbouw over de volle breedte van dit kantoorvolume, naar een zakelijk ontwerp van de Utrechtse architect P.Wit, eveneens met stalen kozijnen en een plat dak (zonder het monumentale karakter van het hoofdgebouw te schaden).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Het HAKA-gebouw is op een smal, 100 meter lang en slechts 15 meter breed, bouwterrein tussen de voormalige Lekhaven en de Vierhavenstraat, opgetrokken op een rechthoekige plattegrond met een betonskelet, waarbij skelet en muren met een betonpomp werden gestort. De betonnen gevels van het gebouw zijn na het verwijderen van de bekisting niet zoals gebruikelijk gepleisterd maar gebouchardeerd en gewit. Het pand heeft een met rechthoekige bruine grestegels betegelde onderbouw. De kozijnen van de strookvensters, laaddeuren en cirkelvensters zijn van staal in smalle profielen en hebben een kleine roedenverdeling. Het gebouw heeft platte daken en is volledig onderkelderd. Aan de voorzijde (Vierhavenstraat) kragen de verdiepingen 2.5 meter uit boven de begane grond. Aan de achterzijde kragen alleen het middenvolume en het fabrieksvolume uit. De hoogte waarop deze uitkraging zich bevindt werd bepaald door de functionele eis van de vrije onderdoorgang van de goederenwagens, die over het spoor onderlangs het gebouw liepen. Het niveau van de laadperrons op de begane grond ligt op laadhoogte van de spoorwagens. De oorspronkelijke veelzijdige functies van het gebouw - fabriek (koffiebranderij, theemengerij, verpakingsafdelingen) kantoor, magazijn en graansilo - komen tot uitdrukking in de afwisselende toepassing van open en meer gesloten bouwvolumes. Het gebouw is samengesteld uit drie rechthoekige bouwvolumes: het fabrieksgedeelte aan de noordzijde, het gemeenschappelijke trappenhuis en de silo in het midden en het kantoorgedeelte in het zuiden. Het fabrieksgedeelte telt 6 bouwlagen. Alleen de meest noord-westelijke hoek is één bouwlaag hoger opgetrokken. Meer noordelijk is op het dak een rechthoekig 'penthouse' gesitueerd met geheel rondom strokenvensters en een overkragend dak.

In het fabrieksgedeelte bevinden zich over de gehele breedte van de voorgevel smalle horizontale vensterstroken met tussen de vensters tegelstroken. Aan het noordelijke uiteinde van iedere vensterstrook op iedere verdieping een rechthoekig venster met een stalen traliewerk. Op de begane grond bevinden zich vijf op een rails verschuifbare stalen laaddeuren en aan weerszijden van de laaddeuren voorzien van rechthoekige stalen vensters. Iets boven het maaiveld bevinden zich lage keldervensters met stalen traliewerk. Aan de achterzijde op iedere bouwlaag vensterstroken conform de voorzijde, alleen bevinden zich hier op de begane grond geen laaddeuren maar twee laadbalkons. Bovendien zijn de derde en de vierde verdieping voorzien van een klein balkon met open stalen reling onder de stroken. In het midden bevindt zich de graansilo, die uit drie grotendeels gesloten . Dit uit drie bouwvolumes is samengesteld en hoger is opgetrokken. Het trappenhuis bevindt zich in het meest noordelijke, halfronde deel aan de straatzijde met in de zuidgevel op iedere bouwlaag een cirkelvenster en gemarkeerd door een hoge vlaggemast bevestigd midden op de gevel vlak onder de dakrand. Direct ernaast een geloten smalle schijf, die boven het gebouw uittorent. De toegang tot het trappenhuis bevindt zich in pandig tussen beide volumes en is bereikbaar via een betonnen trap met ronde treden. Het meest zuidelijke silogedeelte bestaat uit een terugliggend kubusvormig bouwvolume van vier bouwlagen. Het gesloten gevelvlak wordt op de bovenste twee verdiepingen onderbroken door respectievelijk drie en vier cirkelvensters. Aan de voormalige havenzijde wordt de gevel doorbroken door een verticale strook van boven elkaar gelegen dubbele laaddeuren met een stalen hijsbalk aan de bovenzijde. Ernaast, op de onderste en op de bovenste verdieping vier cirkelvensters. Aan de zuidgevel is een stalen noodtrap bevestigd. Het zuidelijke kantoorvolume is 5 bouwlagen hoog en heeft aan de straatzijde een uitkragend middendeel met brede vensterstroken, die aan weerszijden eindigen in een balkon. De borstwering van de onderste uitkragende strook loopt in noordelijke richting door tot het einde van dit bouwdeel. Hierboven, in het niet uitkragende gevelvlak, bevinden zich rechts op iedere verdieping vier kleine kruisvensters en links op iedere verdieping een smal verticaal venster. De begane grond is conform het fabrieksgedeelte voorzien van laaddeuren

(drie) en vlak boven het maaiveld kleine, rechthoekige keldervensters. De teruggerooide hoofdingang van het kantoor bevindt zich noordelijk onder een groot rond raam met een verticale roedenverdeling en wordt gemarkeerd door een sociaal-realistisch reliëf van de beeldhouwer Hildo Krop. De voorstelling, een man die een steigerend paard in bedwang houdt, symboliseerde de coöperatie, die 'met sterke hand de maatschappelijke krachten beteugelde en ze ten dienste stelde van het ganze volk'. In de smalle verticale vensters van het trappenhuis zijn vier door L. Visser ontworpen gebrandschilderde glas-in-loodramen aangebracht met voorstellingen die eveneens refereren aan het coöperatie-wezen.

De kopse zuidgevel van het gebouw is verticaal geled door een smalle verticale vensterstrook rechts van het midden. Links op de eerste, tweede en derde verdieping in de gevel drie verticale vensters met betegelde vensterbanken.

In het interieur zijn ondermeer van belang: de representatieve travertijnen hal, de betegelde trappenhuisen met gebrandschilderd glas, de houten lambrizingen in de gangen, de betegelde toiletclusters op de verdiepingen van de Kantoorvleugel en de paternosterliften. Het terrein wordt aan de noordzijde afgesloten door een rechthoekig één bouwlaag tellend GARAGEGEBOUW met haaks hierop, richting het fabrieksterrein, een uitstekende ronde beëindiging, waarin zich oorspronkelijk een SCHAFTLOKAAL voor vrouwen bevond. De garage, die via een poort in de rooilijn van de voorgevel met het hoofdgebouw in verbinding staat, is conform het hoofdgebouw opgetrokken in beton met een betegelde onderbouw, stalen (strook)vensters en deuren en voorzien van een platdak.

Waardering

Het in nieuw-zakelijke trant uitgevoerde HAKA-gebouw met bijbehorend garagegebouw is van algemeen belang vanwege architectuur- en cultuurhistorische waarde alsmede van belang wegens bouwtechnische en innovatieve waarde. Tevens van situationele waarde wegens de met de oorspronkelijke functie verbonden, markante ligging in het Vierhavengebied. Binnen het oeuvre van architect Mertens neemt het gebouw een belangrijke positie in.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Functie

Groothandelskantoor